

บทที่ 1

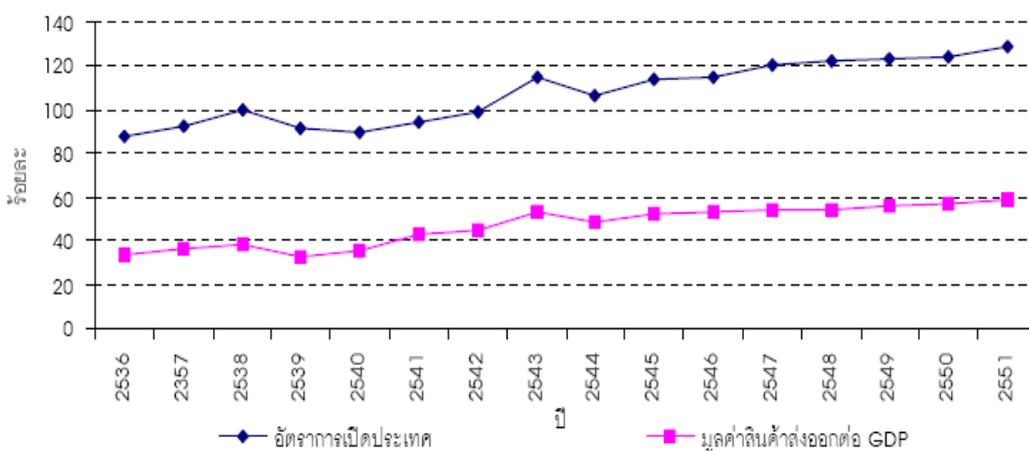
บทนำ

1.1. ความสำคัญของการศึกษา

ปัจจุบันธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ถือว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการส่งออกซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะสามารถสร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศ จะเห็นได้จากว่าปัจจุบันนี้ทางรัฐบาลหันมาให้ความสนใจในเรื่องของการส่งออกอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยนั้นมาจากการส่งออกเป็นหลัก จะสังเกตได้จากระดับของการเปิดประเทศของไทย (Degree of Openness) สูงขึ้นเรื่อยๆ ดังแสดงในภาพที่ 1.1 และโครงสร้างสินค้าส่งออกเปลี่ยนจากสินค้าเกษตรเป็นสินค้าอุตสาหกรรม มีการผลิตเป็นจำนวนมากๆ เพื่อลดต้นทุนอันนำมาซึ่งการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ดังนั้นเมื่อรัฐบาลเล็งเห็นถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากภาคการส่งออก จึงมีวิธีการช่วยเหลือส่งเสริมผู้ส่งออกในด้านต่างๆ เช่น การขอคืนภาษีจากการส่งออก (BOI) พัฒนาขั้นตอนการขนส่งเพื่อลดต้นทุน เป็นต้น การส่งออกจะช่วยแก้ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ลดภาวะการขาดดุลทางการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศ

ภาพที่ 1.1

อัตราการเปิดประเทศและมูลค่าสินค้าส่งออกต่อ GDP

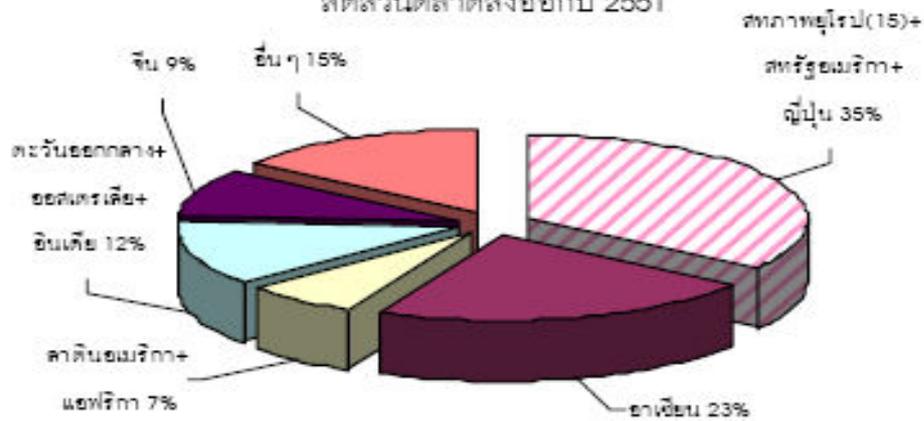

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 1.2

สัดส่วนตลาดส่งออกปี 2551

สัดส่วนตลาดส่งออกปี 2551

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

เนื่องจากปัจจุบันเกือบครึ่งของเศรษฐกิจของโลกนั้นอยู่ในภาวะย่ำแย่ กล่าวให้ถูกต้อง คือ จุดเริ่มต้นจากวิกฤตอเมริกาประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินอย่างหนัก เป็นผลสืบเนื่องต่อเศรษฐกิจของทุกประเทศในโลกที่กำลังเผชิญอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่แต่ละประเทศจะได้รับผลกระทบมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับว่าเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวพึ่งพาตนเองได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าพึ่งพาตนเองได้มากแรงกระทบจากวิกฤตินี้ก็จะน้อย แต่ถ้าเศรษฐกิจของประเทศต้องพึ่งพาต่างชาติมากโดยเฉพาะพึ่งพาการส่งออก ผลกระทบจากวิกฤตก็จะทวีความรุนแรงต่อเศรษฐกิจ มหาภาคของประเทศนั้นอย่างหนัก ในกรณีของประเทศไทย ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่พึ่งพาการค้าระหว่างประเทศสูงโดยเห็นได้จาก Degree of Openness ของไทยในปัจจุบันที่สูงถึง 130 เปอร์เซ็นต์ ดังแสดงในภาพที่ 1.1 โดยประเทศคู่ค้ารายใหญ่ของไทย คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และ กลุ่มประเทศอาเซียน ดังแสดงในภาพที่ 1.2 ด้วย Degree of Openness ที่สูงทำให้สภาวะเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของอำนาจซื้อที่ลดลง ส่งผลกระทบทางตรงต่อการค้าระหว่างประเทศลดลงเป็นจำนวนมาก ซึ่งในฐานะของผู้ที่มีรายได้หลักจากการพึ่งพาการส่งออก จึงควรให้ความสำคัญต่อตลาดคู่ค้าแหล่งใหม่ๆ เช่น ประเทศแถบตะวันออกกลางและแอฟริกา

ประเทศซาอุดีอาระเบียถือเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญประเทศหนึ่งในแถบประเทศตะวันออกกลาง ที่ประเทศไทยประสบภาวะการณ์ขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ.2551 และ ปี พ.ศ.2552 ไตรมาสที่ 1 ประเทศไทยขาดดุลการค้าต่อประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น

1,186.98 และ 274.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ดังแสดงในตารางที่ 1.1 อันเนื่องมาจากปัญหาโครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศ ประเทศไทยจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าเชื้อเพลิงซึ่งมีราคาสูงจากประเทศซาอุดีอาระเบีย ดังแสดงในตารางที่ 1.2 และในทางกลับกัน สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย คือ รถยนต์และอุปกรณ์ รองลงมาคือ ข้าว ดังแสดงในตารางที่ 1.3 นั้นเอง แต่เป็นที่น่าสังเกตประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นตลาดส่งออกข้าวสำคัญอันดับที่ 10 ของประเทศไทย และเมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกปี พ.ศ.2548-2552 (มกราคม-มีนาคม) พบว่าอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องร้อยละ 16.47, 56.28, 173.41 และ 222.41 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ดังแสดงในตารางที่ 1.4 และ 1.5

ตารางที่ 1.1

มูลค่าการนำเข้า ส่งออก และดุลการค้าของไทย - ซาอุดีอาระเบีย

	2551	2552	Δ/%
	(ม.ค.-มีค.)		
	ล้านเหรียญสหรัฐฯ		
มูลค่าการค้ารวม	1,946.55	1,152.34	-40.8
การส่งออก	379.79	439.11	15.62
การนำเข้า	1,566.77	713.23	-54.48
ดุลการค้า	-1,186.98	-274.12	-76.91

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ: ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก เมษายน 2552.

ตารางที่ 1.2

โครงสร้างสินค้าเข้าของไทยกับซาอุดีอาระเบีย

	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ	สัดส่วน %	% เพิ่ม/ลด
นำเข้าทั้งสิ้น	713.23	-54.48	-54.48
สินค้าเชื้อเพลิง	595.32	-57.3	-57.3
สินค้าทุน	0.06	-83.05	-83.05
สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป	117.64	-31.51	-31.51
สินค้าบริโภค	0.22	-41.32	-41.32
สินค้ายานพาหนะและอุปกรณ์ขนส่ง	0	-75.88	-75.88
สินค้าอื่นๆ	0	-150	-150

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ: ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ
กรมส่งเสริมการค้าส่งออก เมษายน 2552.

ตารางที่ 1.3

โครงสร้างสินค้าออกของไทยกับซาอุดีอาระเบีย

	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ	สัดส่วน %	% เพิ่ม/ลด
สินค้าออกสำคัญทั้งสิ้น	439.11	100	15.62
สินค้าเกษตรกรรม	41.66	9.49	137.28
สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร	23.06	5.25	-5.76
สินค้าอุตสาหกรรม	373.75	85.12	10.69
สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	0.64	0.14	487.88
สินค้าอื่นๆ	0	0	

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ: ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ
กรมส่งเสริมการค้าส่งออก เมษายน 2552.

ตารางที่ 1.4

สินค้าส่งออกสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่

	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ	สัดส่วน %	% เพิ่ม/ลด
มูลค่าการนำเข้ารวม	439.11	100	15.62
1.รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	242.88	55.31	35.25
2.ข้าว	37.62	8.57	222.41
3.เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	15.39	3.51	-6.3
4.เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	14.02	3.19	-21.14
5.เครื่องซักผ้าและเครื่องซักแห้ง	11.9	2.71	13.9
อื่น ๆ	25.71	5.86	-33.32

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ: ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ

กรมส่งเสริมการส่งออก เมษายน 2552.

ตารางที่ 1.5

สินค้าส่งออกของประเทศไทยไปยังประเทศซาอุดีอาระเบีย

สินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปซาอุดีอาระเบีย ปี 2552 (มกราคม- มีนาคม) 5 อันดับแรก ได้แก่	
1. รถยนต์ อุปกรณ์ และ ส่วนประกอบ	ซาอุดีอาระเบีย เป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับที่ 2 ของไทย รองจากออสเตรเลีย เมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกปี 2548 - 2552 (มกราคม-มีนาคม) พบว่ามีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 31.04 5.69 24.34 และ 35.25 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน
2. ข้าว	ซาอุดีอาระเบีย เป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับที่ 10 ของไทย และเมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกปี 2548 - 2552 (มกราคม-มีนาคม) พบว่ามีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 16.47 56.28 173.41 และ 222.41 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน
3. เครื่องปรับอากาศ และ ส่วนประกอบ	ซาอุดีอาระเบีย เป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับที่ 14 ของไทย และเมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกปี 2548 - 2552 (มกราคม-มีนาคม) พบว่า ปี 2551 มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นเพียงปีเดียว (72.96%) ในขณะที่ปี 2549 2550 และ 2552 (มกราคม-มีนาคม) มีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 6.35 29.14 และ 6.30 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน
4. เหล็ก เหล็กกล้า และ ผลิตภัณฑ์	ซาอุดีอาระเบีย เป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับที่ 19 ของไทย และเมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกปี 2548 - 2552 (มกราคม-มีนาคม) พบว่า ปี 2552 (มกราคม-มีนาคม) มีอัตราการขยายตัวลดลง (-21.14%) ในขณะที่ปี 2549-2551 มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 283.37 15.18 และ 165.28 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน
5. เครื่องซักผ้าและเครื่องซักแห้ง	เมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกปี 2548 - 2552 (มกราคม -มีนาคม) พบว่า ปี 2550 มีอัตราการขยายตัวลดลงเพียงปีเดียว (-20.27%) ในขณะที่ปี 2549 2551 และ 2552 (มกราคม-มีนาคม) มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 14.81 51.55 และ 13.90 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน

ที่มา : กลุ่มงานวิเคราะห์สารสนเทศ: ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ

กรมส่งเสริมการส่งออก เมษายน 2552.

จากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของมูลค่าการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศ ซาอุดีอาระเบีย ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของธุรกิจส่งออกข้าวเป็นอย่างยิ่ง และยังเป็น การช่วย สนับสนุนเกษตรกรผู้มียไรรายได้ต่ำให้มีงานทำ เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท เพิ่มมูลค่าของสินค้า โดยการส่งออก ดังนั้น เราจึงควรให้ความสำคัญกับธุรกิจส่งออกข้าวอย่างมาก ปกติแล้วภาวการณ์ ส่งออกเป็นภาวะที่มีการแข่งขันสูง มากกว่าตลาดภายในประเทศ มีอุปสรรคต่างๆ มากมาย ทั้ง จากค่าขนส่ง ค่าการตลาดและมาตรการต่างๆ จากประเทศผู้นำเข้า ดังนั้นสิ่งที่เราสามารถช่วยส่งเสริมธุรกิจส่งออกได้ ก็จะเป็นการพยายามลดภาระต้นทุนค่าขนส่งสินค้า การขนส่งสินค้าถือเป็น ปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ จุดกำเนิดของสินค้า จะไม่ได้เป็นจุดเดียวกันกับการบริโภคสินค้า แหล่งวัตถุดิบและตลาดมีที่ตั้งอยู่ไกลออกไปจาก แหล่งที่ผลิต ซึ่งการที่แหล่งกำเนิดของสินค้าและแหล่งบริโภคของสินค้ามีที่ตั้งอยู่ห่างกันออกไป มากนี้ เป็นผลให้การจัดการด้านการขนส่งสินค้ามีความยุ่งยากและซับซ้อน และมีความสำคัญเป็น อย่างยิ่งต่อการประกอบธุรกิจ ดังนั้นธุรกิจขนส่งระหว่างประเทศจึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะ ช่วยเหลือธุรกิจการค้าระหว่างประเทศให้ขยายตัวและเจริญก้าวหน้า เพราะหากการขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ใช้เวลาในการขนส่งนาน มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ย่อมเป็นข้อเสียเปรียบทางการแข่งขันในการขายสินค้ากับประเทศอื่นๆ ดังนั้นการขนส่งระหว่าง ประเทศจึงมีความสำคัญและมีบทบาทมากในการลดต้นทุนของสินค้า สร้างอำนาจในการแข่งขัน โดยเฉพาะการค้าขายกับประเทศทางแถบตะวันออกกลาง ค่อนข้างจะมีข้อยุ่งยากในขั้นตอนการ ค้าขาย “สภาพหอการค้าแห่งประเทศไทย มีข้อเสนอแนะให้กับนักธุรกิจไทย ที่จะเข้าไปทำธุรกิจกับ ซาอุดีอาระเบีย จะต้องรู้จักการสร้างสัมพันธ์ก่อนการค้า รักษาสัมพันธ์ระหว่างชายและดูแลถนอม ความความสัมพันธ์หลังการค้า เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะการทำความรู้จักและมึ ความมั่นใจในคู่ค้าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ควรระมัดระวังในการทำข้อตกลงทางการเงิน วิธีที่เหมาะสม ที่สุด คือควรเปิด Letter Of Credit (L/C)”¹

การชำระค่าสินค้าด้วย Letter Of Credit หรือที่นิยมเรียกกันย่อๆ ว่า L/C หรือ DOCUMENTARY LETTER OF CREDIT หรือ COMMERCIAL DOCUMENTARY LETTER OF CREDIT คือ ตราสารทางการค้าซึ่งออกโดยธนาคารพาณิชย์ ตามคำสั่งของผู้ซื้อ (Applicant) ซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคารในประเทศหนึ่ง เพื่อส่งไปให้แก่ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ซึ่งเป็นผู้ขายใน

---

¹ ข้อมูลจาก : <http://www.muslimthai.com> เมื่อวันที่ ;13 สิงหาคม 2552 : เปิดมา น การค้าไทย_ซาอุดีอาระเบีย.

อีกประเทศหนึ่ง โดยส่งผ่านธนาคารผู้รับ L/C ในประเทศของผู้ขาย (Advising Bank) ตราสารนี้เป็นคำรับรองหรือสัญญาของธนาคารผู้เปิด L/C ว่าจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งตามที่ระบุไว้ใน L/C ให้แก่ผู้ขายสินค้า เมื่อผู้ขายสินค้าได้ส่งสินค้าลงเรือและได้แสดงเอกสารให้แก่ธนาคารผู้รับซื้อเอกสารและตัวเงิน (Negotiation Bank) ได้ครบถ้วนถูกต้องตามที่ระบุไว้ใน L/C ตลอดจนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ และกรอบเวลาตามที่ระบุไว้ใน L/C ด้วย ดังนั้น L/C จึงทำหน้าที่เป็นสัญญาทางการเงินและทำหน้าที่ในการควบคุมเอกสารทางการค้าไปพร้อมๆ กันด้วย

ส่วนหนึ่งที่เป็นสาระสำคัญที่มักถูกระบุไว้ใน L/C คือ ข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล การเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าจึงจำเป็นต้องเป็นไปตามข้อตกลงที่ระบุไว้ใน L/C เช่น จะต้องมีการออกเอกสารยืนยันว่าเรือบรรทุกสินค้าจะต้องมีอายุไม่เกิน 15 ปี, สัญชาติเรือจะต้องไม่เป็นของประเทศอิสราเอล, สัญชาติเรือจะต้องไม่เป็นประเทศที่ถูกสหรัฐอเมริกาปิดกั้นการค้า (sanction), เรือจะต้องไม่ผ่านน่านน้ำอิสราเอล เป็นต้น ถ้าผู้ส่งออกไม่สามารถเลือกใช้บริการเรือให้ตรงตามคุณลักษณะตามที่ L/C ระบุ คือ ความผิดในเอกสารที่ไม่ตรงกับ L/C Indemnity หรือ Letter of Indemnity เมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้นในเอกสาร ธนาคารจะขอให้ผู้รับประโยชน์ออก Letter of Indemnity ให้ไว้เป็นประกันว่าถ้าธนาคารรับซื้อตัวที่มี Discrepancy ไปแล้ว ถ้าทางผู้เปิดไม่ยอมรับเอกสาร ผู้รับประโยชน์ต้องรับผิดชอบที่จะคืนเงินต้นให้แก่ Negotiating Bank พร้อมทั้งดอกเบี้ย

การศึกษาครั้งนี้จึงเล็งเห็นความสำคัญของการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลในกรณีศึกษาขนส่งทางแถบประเทศตะวันออกกลาง ชาอูดีอาระเบีย เพื่อป้องกันความผิดพลาดในเรื่องของการติด Discrepancy ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศ สร้างความสามารถในการแข่งขัน ลดต้นทุนค่าขนส่ง และเป็นแนวทางในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลให้แก่ผู้ส่งออกไทย

1.2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งทางทะเล

1.2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งทางทะเลของผู้ส่งออกชาวไทยไปยังประเทศชาอูดีอาระเบีย

1.2.3 เพื่อศึกษาภาวะทั่วไปและปัญหาที่มักเกิดขึ้นจากธุรกิจขนส่งสินค้าทางทะเลของประเทศไทย

1.3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทำให้ทราบถึงภาวะโดยรวมและแนวโน้มของอุตสาหกรรมขนส่งสินค้าทางทะเลของประเทศไทย

1.3.2 ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ การจัดการขนส่งสินค้าทางทะเลของผู้ส่งออก

1.3.3 ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการให้บริการในด้านการจัดการขนส่งสินค้าข้ามทางทะเล จากประเทศไทยไปยังประเทศซาอุดีอาระเบีย

1.3.4 เพื่อจะได้นำผลงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางตลอดจนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการให้บริการจัดการขนส่งสินค้าทางทะเลของผู้รับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3.5 เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลของผู้ส่งออกชาวไทยไปยังประเทศทางแถบตะวันออกกลาง

1.4. ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะการขนส่งสินค้าประเภทข้าวจากประเทศไทยไปยังประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยเน้นการส่งออกทางเรือแบบตู้คอนเทนเนอร์ (Container) เป็นหลัก